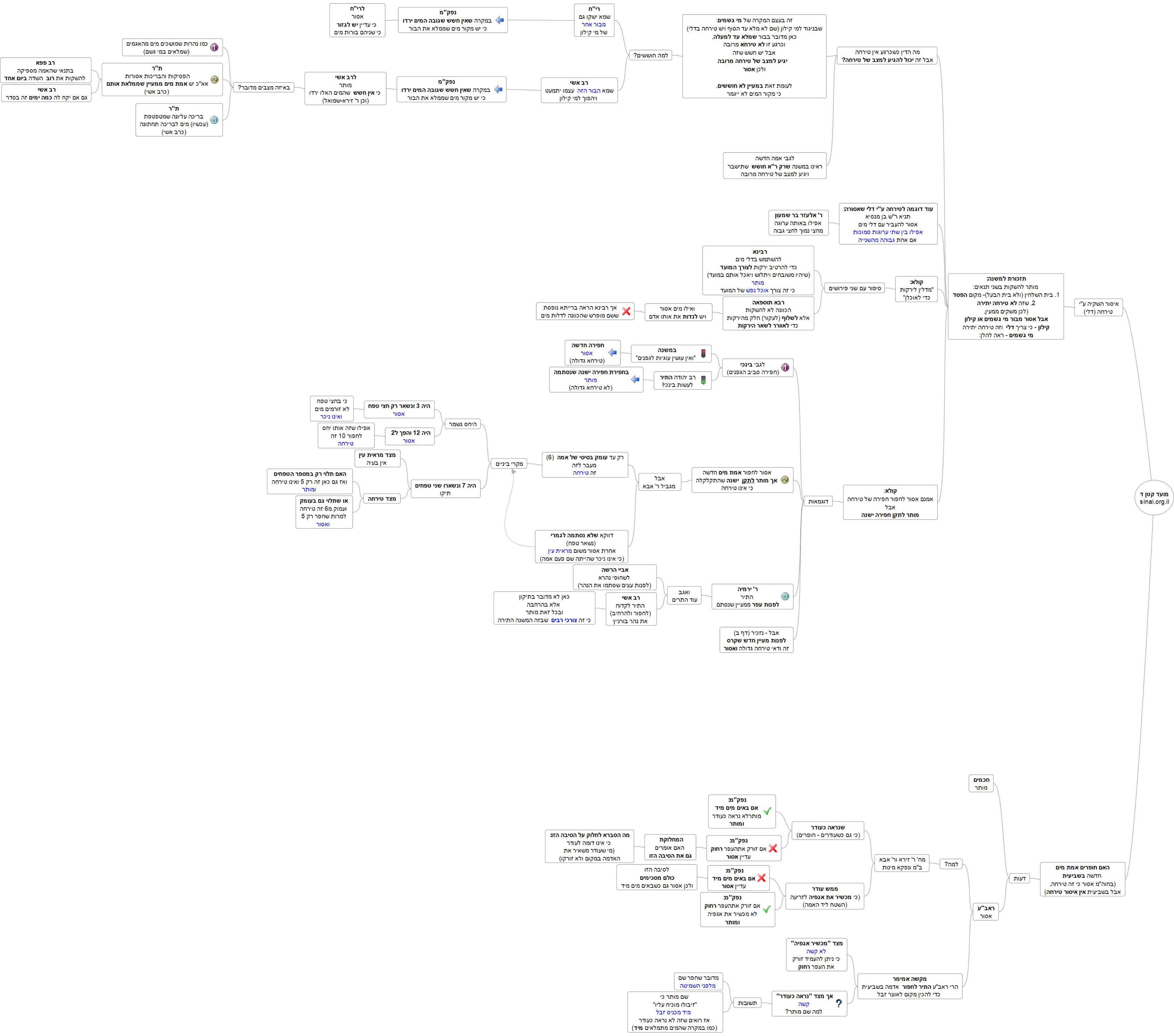

- **מועד קטן ד** sinai.org.il
  - איסור השקיה ע"י טירחה (דלי)
    - **תזכורת למשנה:** מותר להשקות בשני תנאים: 1. בית השלחין (ולא בית הבעל)- מקום **הפסד** 2. שזה **לא טירחה יתירה** (לכן משקים ממעין, **אבל אסור מבור מי גשמים או קילון** **קילון** - כי צריך **דלי** וזה טירחה יתירה **מי גשמים** - ראה להלן:
      - מה הדין כשרגע אין טירחה אבל זה **יכול להגיע למצב של טירחה?**
        - זה בעצם המקרה של **מי גשמים**: שבניגוד למי קילון (שם לא מלא עד הסוף ויש טירחה בדלי) כאן מדובר בבור **שמלא עד למעלה**, וכרגע זו **לא טירחא** מרובה אבל יש חשש שזה **יגיע למצב של טירחה מרובה** ולכן **אסור**
          לעומת זאת **במעיין לא חוששים**, כי מקור המים לא ייגמר
          - למה חוששים?
            - **ריי"ח** שמא ישקו גם מבור אחר של מי קילון
              - **נפק"מ** במקרה **שאין חשש שגובה המים ירדו** כי יש מקור מים שממלא את הבור
                - **לרי"ח** אסור כי עדיין **יש לגזור** כי שניהם בורות מים
            - **רב אשי** שמא הבור הזה עצמו יתמעט ויהפוך למי קילון
              - **נפק"מ** במקרה **שאין חשש שגובה המים ירדו** כי יש מקור מים שממלא את הבור
                - **לרב אשי** מותר כי **אין חשש** שהמים האלו ירדו (וכן ר' זירא-שמואל)
                  - באיזה מצבים מדובר?
                    - ① כמו נהרות שמושכים מים מהאגמים (שמלאים במי גשם)
                    - ② **ת"ר** הפסיקות והבריכות אסורות אא"כ יש **אמת מים ממעיין שממלאת אותם** (כרב אשי)
                      - **רב פפא** בתנאי שהאמה מספיקה להשקות את **רוב** השדה **ביום אחד**
                      - **רב אשי** גם אם יקח לה **כמה ימים** זה בסדר
                    - ③ **ת"ר** בריכה עליונה שמטפטפת (עכשיו) מים לבריכה תחתונה (כרב אשי)
        - לגבי אמה חדשה ראינו במשנה **שרק ר"א חושש** שתישבר ויגיע למצב של טירחה מרובה
    - **עוד דוגמה לטירחה ע"י דלי שאסורה:** תניא ר"ש בן מנסיא אסור להעביר עם דלי מים אפילו בין שתי ערוגות סמוכות אם אחת גבוהה מהשנייה
      - **ר' אלעזר בר שמעון** אפילו באותה ערוגה מחצי נמוך לחצי גבוה
    - **קולא:** "מדלין לירקות כדי לאוכלן"
      - סיפור עם שני פירושים
        - **רבינא** להשתמש בדלי מים כדי להרטיב ירקות **לצורך המועד** (שיהיו משובחים ויתלוש ויאכל אותם במועד) מותר כי זה צורך אוכל נפש של המועד
        - **רבא תוספאה** הכוונה לא להשקות אלא **לשלוף** (לעקור) חלק מהירקות כדי **לאוורר לשאר הירקות**
          - ואילו מים אסור ויש **לנדות** את אותו אדם
            - ✗ אך רבינא הראה ברייתא נוספת ששם מופרש שהכוונה לדלות מים
    - **קולא:** אמנם אסור לחפור חפירה של טירחה אבל **מותר לתקן חפירה ישנה**
      - דוגמאות
        - ① לגבי **בינכי** (חפירה סביב הגפנים)
          - **במשנה** "ואין עושין עוגיות לגפנים"
            - **חפירה חדשה** אסור (טירחא גדולה)
          - רב יהודה **התיר** לעשות בינכי!
            - **בחפירת חפירה ישנה שנסתמה** מותר (לא טירחא גדולה)
        - ② אסור לחפור **אמת מים** חדשה **אך מותר לתקן ישנה** שהתקלקלה כי אינו טירחה
          - אבל מגביל ר' אבא
            - רק עד **עומק בסיסי של אמה** (6) מעבר לזה זה טירחה
              - מקרי ביניים
                - היחס נשמר
                  - **היה 3 ונשאר רק חצי טפח** אסור
                    - כי בחצי טפח לא זורמים מים ואינו ניכר
                  - **היה 12 והפך ל2** אסור
                    - אפילו שזה אותו יחס לחפור 10 זה טירחה
                - **היה 7 ונשארו שני טפחים** תיקו
                  - **מצד מראית עין** אין בעיה
                  - **מצד טירחה**
                    - **האם תלוי רק במספר הטפחים** ואז גם כאן זה רק 5 ואינו טירחה ומותר
                    - **או שתלוי גם בעומק** ועמוק מ6 זה טירחה למרות שחפר רק 5 ואסור
            - דווקא **שלא נסתמה לגמרי** (נשאר טפח) אחרת אסור משום מראית עין (כי אינו ניכר שהייתה שם פעם אמה)
        - ③ **ר' ירמיה** התיר **לפנות עפר** ממעיין שנסתם
          - ואגב עוד התרים
            - **אביי הרשה** לשחופי נהרא (לפנות עצים שסתמו את הנהר)
            - **רב אשי** התיר לקדוח (לחפור ולהרחיב) את נהר בורניץ
              - כאן לא מדובר בתיקון אלא בהרחבה ובכל זאת מותר כי זה **צורכי רבים** שבזה המשנה התירה
        - אבל - נזכיר (דף ב) **לפנות מעיין חדש שקרס** זה ודאי טירחה גדולה **ואסור**
  - **האם חופרים אמת מים** חדשה **בשביעית** (בחוה"מ אסור כי זה טירחה, אבל בשביעית **אין איסור טירחה**)
    - דעות
      - **חכמים** מותר
      - **ראב"ע** אסור
        - למה?
          - מח' ר' זירא ור' אבא ב"מ ונפקא מינות
            - **שנראה כעודר** (כי גם כשעודרים - חופרים)
              - ✓ **נפק"מ: אם באים מים מיד** מותרלא נראה כעודר **ומותר**
              - ✗ **נפק"מ:** אם זורק אתהעפר **רחוק** עדיין **אסור**
                - **המחלוקת** האם אומרים **גם את הסיבה הזו**
                  - **מה הסברא לחלוק על הסיבה הזו:** כי אינו דומה לעודר (מי שעודר משאיר את האדמה במקום ולא זורקו)
            - **ממש עודר** (כי **מכשיר את אגפיה** לזריעה (השטח ליד האמה)
              - ✗ **נפק"מ: אם באים מים מיד** עדיין **אסור**
                - לסיבה הזו **כולם מסכימים** ולכן אסור גם כשבאים מים מיד
              - ✓ **נפק"מ:** אם זורק אתהעפר **רחוק** לא מכשיר את אגפיה **ומותר**
        - **מקשה אמימר** הרי ראב"ע **התיר לחפור** אדמה בשביעית כדי להכין מקום לאוצר זבל
          - **מצד "מכשיר אגפיה"** לא קשה כי ניתן להעמיד זורק את העפר **רחוק**
          - ? **אך מצד "נראה כעודר"** קשה למה שם מותר?
            - תשובות
              - מדובר שחפר שם מלפני השמיטה
              - שם מותר כי "זיבולו מוכיח עליו" מיד מכניס זבל אז רואים שזה לא נראה כעודר (כמו במקרה שהמים מתמלאים **מיד**)